

KOMMENTARER:

avseende år 1714.

Vi har här ett stort avbrott i anteckningarna - åtta år. Under denna period har mycket hänt. Flera präster i bekantskapskretsen har fallit bort såsom, kh uti Kongelf Jacob Ratterij, kh uti Karreby Söffren Pedersson Ström, kh i Tossene Nils Pedersson Ström m. fl. Modern hade dött 1710 och själv hade han gift sig. Men vi vet ännu inte när han gifte sig. Genom uppgifterna i Lundamatrikeln framgår att han 1711 i samband med prästvigningen fick missiv till Tanum och att hans hustru hette Anna Christina Rathe. Något kan vi emellertid sluta oss till genom anteckningarna från 1714. Sålunda talar Elfström om att hans hustru medföljde uti resor redan i början av januari s.å. Vidare finns ingen anteckning om när deras förstfödda dotter Katarina föddes (hon omtalas dock ganska snart efter 1714) Detta måste betyda att giftermålet ägt rum senast i början av 1713 - sannolikt alltså tidigare. Vi skall ta upp detta problem i avsnittet om Elfströms levnadsteckning, där andra vägar prövats.

Vi märker att han nu blivit varm i sina prästkläder och håller gudtjänster i såväl kyrkor som i samband med häradsting (varje ting föregicks av predikan) Besöker häradshövdingen i Kragenäs, som vid denna tid hette Nordberg. Tager emot sina offer "af brudlod" (silverpengar i samband med bröllop), vilket utgjorde en icke ringa del av hans " rättigheter" Givmildheten synes varit stor i dessa trakter, Men Elfström får tillskott i sin kassa även från annat håll. I en något kryptisk formulering talas den 12 januari om 120 Daler smt. Ehuru svårtolkat stod det snart klart att det var fråga om arvet efter sin moster Christina Fagerdahl. Han översänder ett kvitto på pengarna (testamentpengar) till änkemannen kh Nicolas Oberberg. Mostern dog redan år 1711 (se bil. minnesakt) och skiftet har dragit ut på tiden. Mostern fick i sina båda äktenskap inga barn, utan syskonen ärvde.

Den H^lMag., ofta återopad, är Elfströms förman, kyrkoherden i Tanum Andreas Thoreri Borgvall. Känd i litteraturen anklagad för "medhåll med den norska fienden 1711" men också uppmärksammas genom sitt giftermål med biskop Wallerius dotter Britta Wallerius.

Elfström nämner ofta att han gästade en madam Elsa på Lilla Kleva. Hon hette Elsa de Fine och var förmodligen änka efter komministern i Tanum - Elfströms företrädare- Erasmus Canuti de Fine, som dog 1711. Madamen har säkert åtnjutit ett nåddår och delat prästinkomsten med Elfström en tid. Någon konservering har det tydligen inte varit tal om. (kanske Elfström redan var gift innan tillträdet 1711)

Observera Elfströms intresse för solens uppgång och nedgång och hur noga han markerar sollägena relativt bergshorisonten. Ett nog så intressant studium

även för nutida Tanumsbor. Hur stämmer lägena nu? Vår gode sagesman har tydligen också varit intresserad för runskrift.

Elfström har sannerligen inga fritidsproblem utan måste fylla ut dagarna med inkasseringar av sina rättigheter på skilda platser inom pastoratet, ibland företagande strapatsfyllda seglatser ute bland kobbar och skär!

Den broder Rathe han skriver brev till är en av hans många svågrar Rathe, till vilka vi skall återkomma.

Den 16 mars hölls möte till den påbudna krigshielpen, enligt Elfström. Här deltog överste Weinholtz liksom prästerskapet med H^t Fredrik Bagge, Johan Baggerus, Andreas Borgvall jämte härads hövdingen Nordberg. Överste Weinholtz var Bohusläns Dragonregementes förste chef. Johan Baggerus eller Bager var kh i Näsinge och Fredrik Bagge var prost i Marstrand. Andreas Borgvall har vi tidigare identifierat. Här skall vi passa på, så där i förbigående, att nämna att ovannämnda Johan Bager och Andreas Borgvall jämte sina ämbetsbröder Peder och Gude Gädde i Naverstad samt Peter Elfström i Tanum och Qvilledahl i Kville anklagades av general Burensköld för gott förstånd med norske ståthållaren Löwendahl under dennes infall i Bohuslän. De hade bl.a. underlåtit att fira 4 bönedagen som påbjudits, ej givit Burensköld kunskap om fiendens desseiner och förehavanden, offentligen på predikstolarna publicerat fiendens påbud om krigsgärd etc och andra uraktlåtenheter till förfång för svenskarna. Efter en massa förhör blev de dock "ifrån straff befriade". Nu, år 1714 var tydligen episoden glömd.

Som synes var det inte småslantar som hamnade i Elfströms ficka från kyrkliga förrättningar. Hade råd med både dräng och piga och idkade trädgårdsskötsel med den äran.

Intressant är hans påpekande om bönedagar förordnade av Hans Kongl. Majt. daterat Timurtasch den 14 sept. 1713. Nu är han uppenbarligen en trogen och lydlig svensk undersåte. Kanske det här må erinras om att Timurtasch var ett slott i närheten av Adrianopel, där Karl den XII bodde 9 april till 3 november 1713 under sin vistelse i Turkiet. För läsarens bekvämlighet i den fortsatta läsningen må upplysas om att kungen anländer till Skåne 1715, där han i Lund inrättar sitt härläger och staden blir en tid residensstad. 1717 skall kungen börja visa sig i Bohuslänska trakter, som också Elfström längre fram beskriver.

Den 18 april dör morbrodern Abraham Weffver på Aby. Elfström med hustru bevisar begravningen, där säkerligen hela Fagerdahlska släkten varit församlad. Stannade på Aby i flera dagar.

Jacob Rathe är Elfströms svåger och var som tidigare omnämnts befälningmannens Weffver gårdsfogde. Elfström skriver senare brev till en annan broder Rathe och till Maria Weffver. Här är det fråga om svågern Peder Rathe, rektorn

i Uddevalla latinskola. Maria Weffver är som vi numera vet är Elfströms kusin. Hon var sedan 1712 hustru till borgmästaren i Uddevalla Lars Silentz.

H^t Johan G. är Elfströms skolkamrat Johan Gädda, som sedan 1711 var komminister i Tossene. Han var bror till komminister Hans Andrea Gädda i Göteborg, och som var sväger med blivande biskopen i Kalmar Herman Schröder (gifta med lektor Schröders döttrar.)

Landtmätaren Kuse var bosatt i Kongelf och är känd bl.a. för sin uppmätningsskarta över Kongelf från 1696.

P. Weffver är Elfströms kusin och därtill elev från informatortiden i Åby. Inskrevs vid gymnasiet i Göteborg 1713 och vars verksamhet jag icke kunnat följa därefter. Emellertid dog han redan 1740 och var ogift.

Den 15 juli får Elfström besök av tjocka släkten. Broder Rathe var svågern rektor Peder Rathe och de övriga Alexander, Gertrud och Stina Weffver var kusinerna. Alexander Weffver blev längre fram häradsförordning. Gertrud blev gift med landsfiskalen Beyer i Uddevalla. Stina vart gift med kollegan i Uddevalla Henrick Claesson Ankarström år 1724.

H^t Probsten Seth är den berömde kyrkoherden i Foss, Håby och Svarteborg, en lärd och ädelblodad gestalt. En av hans döttrar blev gift med slottspastorn Tolle Tolsonius, som vid det här laget är oss bekant.

Olof Törnqvist är räntemästaren i Wänersborg och som var gift med ännu en moster till Elfström, nämligen Barbro Fagerdahl, yngst av systerarna.

Er. Fag. är givetvis morbrodern Erik Fagerdahl.

Vi noterar att skolkamraten och vännen Peder Söffrensson Ström, som nu var fältpräst måste finna sig i att medfölja dragonerna ner till Skåne, dit Karl den XII väntades.

Elfström inviteras till sin svåger Johan Fagerdahls bröllop. Det är egentligen fråga om hans kusin, d.v.s. sonen till Erik Fagerdahl. Vi får vänja oss vid att Elfström har helt andra benämningar på släktskapsförhållandena än vi är vana vid.

Överraskande konstatera vi att Elfström köper dyr humle. Är det manne fråga om ölbyggning i det nybyggda brygghuset?

Här möter oss ännu en Rathe, nämligen länsmannen i Ottesdala på Orust, Myckleby socken, Anders.

Elfström tycks trivas bland officerarna på trakten och bevisar ofta deras bröllopfester, barndop etc.

H^t Joh. Qvilldahl är kyrkoherden i Kville Johan Olofsson Qvilldahl och som vi tidigare lärt känna som en av de anklagade för att gå fiendens ärende 1711. Han var gift med en Johanna Kolthoff, vars mor var av biskopssläkten Carlberg.